

Tõraveres mõõdetakse taevast tulevärki

Ain Kallis

meteoroloog

► Kümnekond päeva tagasi jälgisid miljonid inimesed põnevusega värvilist vaatemängu. Taevas leekis ka laiustel, kus tavaliselt virmalisi näha pole. See tekitas paljudes õudu: kas uus terrorirünnak?

Seekord toimus vägev plahvatus Päikesel, miljardeid tonne plasmat lendas sealt maailmaruumi algkiirusega üle 600 km sekundis.

Too päikesetuuleks nimetatav elektronide, prootonite ja alfaosakeste voog ongi põhjuseks, millest saavad alguse magnetormid, virmalised jt nähtused Maa atmosfääris.

TAVALISELT ON VIRMALISI

NÄHA VAID POLAARLADEL,

seekord registreerisid satelliidid "Aurora kogupauku" ka väiksematel laiustel mõlemal poolkeral. Häiritud olid sidesüsteemid, paljud tundsid ängistust rinnus. Eestis helistati Tõraverre: mis on juhtunud, kas sellised virmalised ja magnetorm on tervisele kahjulikud?

22. oktoobril tuli ka Soomest Tartu ilmajaama elektronkiri, kus õnnitleti magnetormi "kinnipüüdmise" puhul. Nimelt püstitati Soome ja Eesti meteoroloogiat instituutide, Tartu ülikooli ning Tartu observatooriumi koostöös septembris Tõraverre uus magnetomeeter, mille ülesandeks ongi magnetormide registreerimine.

Kui juhtub olema selge ilm, siis võivad kõik ärkvelolijad näha virmalisi, atmosfääris juhtuvat mõõta saab aga vaid aparatuuriga.

Rahvusvahelise magnetomeetrilise võrgu IMAGE 27 jaamast on Tartu (Tõravere) jaam kõige lõunapoolsem, põhjapoolseimad asuvad Teravmägedel.

VIIMANE MAGNETTORM NÄITAS,

et kalli aparatuuri paigutus Eestisse tasus end iga ti. Koha valikul arvestati ka pideva valve olemasolu ning seda, et Tartu meteoroloogiajaam kuulub maailma kiirgusmõõtmiste baasjaamade võrku.

Selge ilma puhul võib lähemal kuudel virmalisi jälgida loodetavasti sageli – Päike on ju veel aktiivses faasis.

Mõnedel andmetel mõjuvad sajakonna kilomeetri kõrgusel möllavad kosmoseormid peale side- ning elektrivõrkude veel inimeste enesetundele, ägenevat kroonilised haigused. See tähendab, et valvel tuleks olla nii tavalikodanikel kui tehniliste alade spetsialistidel.